

Veiðimálastofnunin

Teitur Arnlaugsson

Jan. 1977.

Frumkönnun á uppeldisskilyrðum laxaseiða
í neðri hluta Gljúfurár í Húnavatnssýslum.

Könnunin var gerð þann 9. ágúst 1976. Áin var skoðuð frá ósi fram að Þingeyrarseli, eða um 12 km, en heildarlengd hennar er um 28 km. Uppeldisskilyrðin voru metin með tilliti til botngerðar og straumlags.

Í örstuttu máli eru kjörskilyrði hvað þessa þætti varðar þessi: Smágrýttur til grýttur botn (steinast. 5-30 cm í þvermál) á fremur grunnu straumvatni (straumur 0,50-1.25 m/sek). Þar sem svo háttar til, er áin ríkust af þeim fæðudýrum sem laxaseiðin lifa á, púpum og lirfum skordýra, og þar finna seiðin einnig nauðsynleg fylgsni og hafa var fyrir straumi. En á sléttum botni er skortur á fylgsnum og fæðu. Í lygnu vatni er einnig mun minna um fæðu.

Hinum kannaða hluta árinna hefur verið skipt lauslega í þrennt eftir uppeldisskilyrðum.

1. hluti. Frá ósi að Brúarfossi, ca. 2 km (ca. 3,1 hektari). Þarna er víðast ágætur botn, og tel ég hlutann vera í heild sinni ágætlega vel fallinn til uppeldis á laxaseiðum.
2. hluti. Frá Brúarfossi fram undir rétt, ca. 6 km (ca. 10,2 hektarar). Í þessum hluta er ríkjandi botngerð slétt og skjóllítill klöpp. Árhlutinn er í heild sinni lélegur til uppeldis á laxaseiðum.
3. hluti. Frá rétt að Þingeyrarseli, c. 4 km (ca. 6,4 hektarar). Botninn er þarna nokkuð breytilegur. Ríkjandi botngerð er fremur fíngerður og áfarasléttur malarbotn, en töluvert er af grófgerðari botni, allt upp í smágrýttann. Einnig er nokkuð af klapparbotni. Árhlutann tel ég vera sámilega vel fallinn til uppeldis á laxaseiðum.

Hrygningarskilyrði eru víða í 1. og 3. hluta, en fá í 2. hluta. Kl. 16.00 var vatnshitinn við Brúarfoss 11°C. En lofthiti 12°C.

Áin er að sögn kunnugra svipuð frá rétt og fram úr. Að botngerðinni og straumlaginu óbreyttu, má þó reikna með að framleiðni árinna minnki stöðugt eftir því sem framur dregur. Einnig hafa athuganir sýnt að í sumum okkar ám er lítið um laxaseiði, þegar komið er í 200 m hæð yfir sjávarmál. Gljúfurá er í þeirri hæð við Þingeyrarsel, svo helmingur árinna er í þeirri hæð og þar yfir.

Af þeim gögnum sem fyrir liggja, er ógjörningur að spá nokkru um, hvað áin gæti hugsanlega gefið af sér í fiski. Neðri hlutinn er í heild sinni rýr, og kæmi ekki til með að standa að neinum verulegum laxastofni. Framleiðslugeta fremri hlutans er mjög óljós, svo hana þyrfti að kanna, en það væri best gert með seiðasleppingum.

Sem almenna umsögn um Gljúfurá, tel ég uppeldisskilyrði fyrir laxaseiði í ánni vera allmikið lakari en í okkar betri laxveiðiám, og þar sem áin er fremur lítil, er vart að vanta að hún beri stórann laxastofn.